

ליעד אורתר

ראש המכון לאחריות תאגידית,
המרכז האקדמי למשפט ולעסקים
ברמת-גן

אלון רוטשילד

רכז תחום המגוון הביולוגי, החברה
להגנת הטבע

ציטוט מומלץ

אורתר ל ורוטשילד א. 2017. מגוון
ביולוגי בעסקים – הצגת פרוטוקול
הדיווח הישראלי. *אקולוגיה וסביבה*
8(2): 5–7.

קו לייצור בגדים בסרי לנקה. שימוש בצבעים רעילים בתעשיית הטקסטיל מזהם מקורות מים גדולים וחשובים | באדיבות, ILO in Asia and the Pacific פליקר
CC BY-NC-ND 2.0

מגוון ביולוגי בעסקים – הצגת פרוטוקול הדיווח הישראלי

[בקצרה](#)

גיליון קיץ 2017 / כרך 8(2)

1 ביוני, 2017

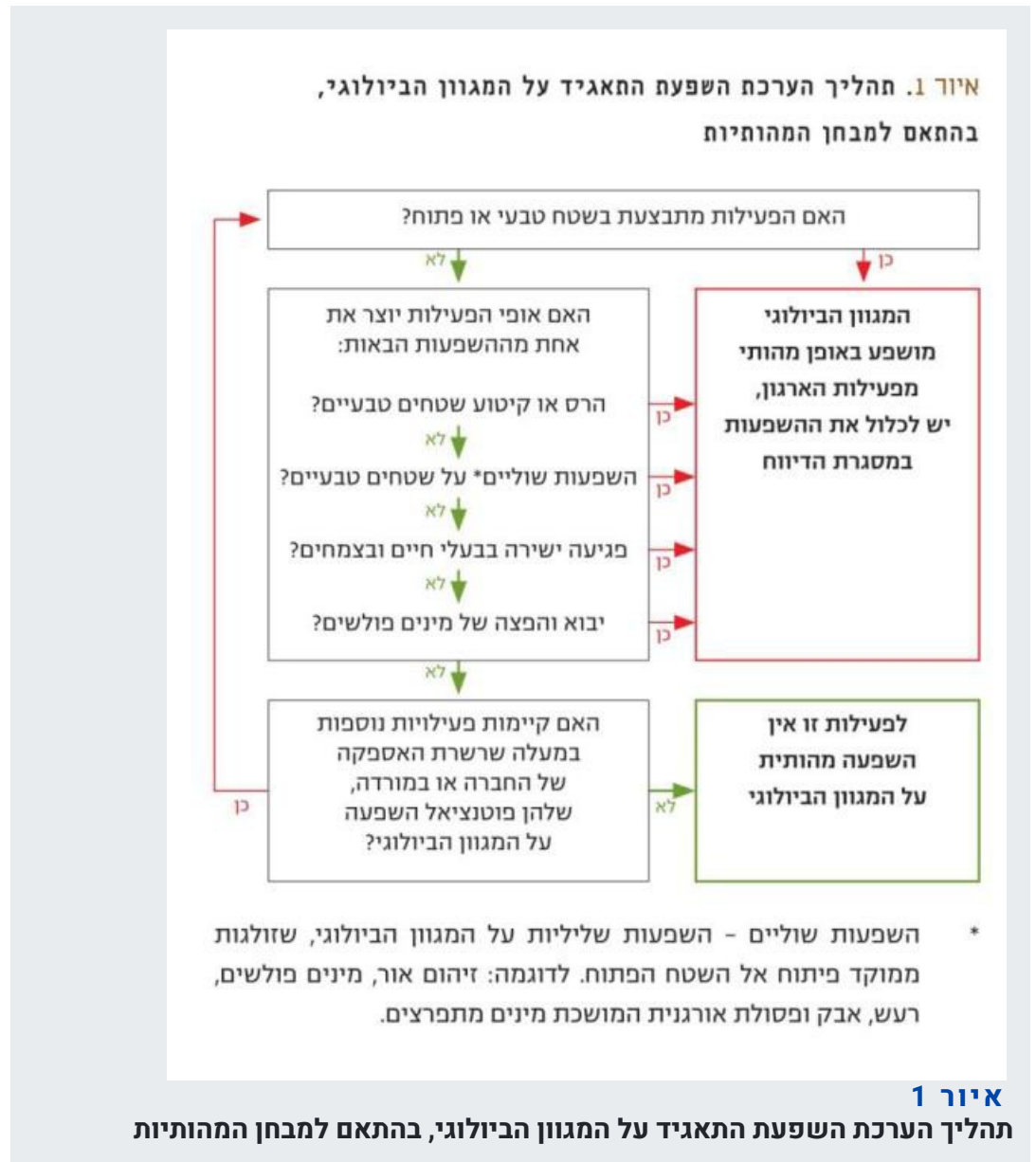
יערות האמזונס הם מהאזורים העשירים ביותר במגוון ביולוגי על פני כדור הארץ. רבים מאתנו מודעים היטב לכירוא יערות-העד המתבצע כדי לפנות מקום לשתייה של דקלים לייצור שמן מאכל. שמן זה נמצא בשימוש של תאגידי המזון הגדולים בעולם, ומרבית הסיכויים שכולנו צורכים אותו כחלק מהתזונה היום-יומית. ההחלפה של יערות-העד באמזונס בשטחי חקלאות פוגעת אנושות בחי ובצומח במקום, ומינים רבים הולכים ונעלמים. בהקשר זה, אין ספק כי הפגיעה במגוון הביולוגי צריכה להטריד את תאגיד המזון שרוכש את שמן הדקלים ישירות מהחקלאי בברזיל או מכל מדינה אחרת שפעילות חקלאית זו מתקיימת בה. ראשי התאגיד ובעלי המניות שלו מצופים לפעול ולדווח על צמצומה כחלק מחובת הדיווח התאגידי הלא פנינסי (במסגרת דו"ח קיימות, המכונה גם דו"ח אחריות תאגידית).

מבחן המהותיות להערכת השפעת התאגיד על המגוון הביולוגי

מהותיות היא תהליך הבחינה שכל תאגיד מתבקש לעשות בעת יצירת סדר עדיפויות בסוגיות החברתיות והסביבתיות ליישום ולדיווח. תהליך זה שאול מתהליך הדיווח הפיננסי, שם אמונים עליו רואי החשבון, והתוצאה באה לידי ביטוי בדו"חות הכספיים. הסיבה לנחיצות תהליך בחינת המהותיות היא שבפועל, כמעט לכל תאגיד יש השפעה כלשהי, ישירה או עקיפה, על המגוון הביולוגי. אם כך, כיצד יכול תאגיד לזהות אם יש לו פוטנציאל להשפעה שלילית משמעותית על המגוון הביולוגי, ואם השפעה זו נובעת מעשייה המצויה בלב תחומי הפעילות שלו? מענה לשאלות אלה הוא תכליתו של מבחן המהותיות התאגידי המוצע בתחילת פרוטוקול הדיווח הישראלי על המגוון הביולוגי, המוצג בזאת. [איור 1](#) מציג את התהליך האמור בקווים כלליים.

נוסף על כך, מפורטת בפרוטוקול שורת תבחינים (המתוארים ב[איור 1](#)) שיוכלו גם הם לסייע למנהל בתאגיד לזהות אם ראוי

לפרט בדו"ח האחריות התאגידית של התאגיד את השפעתו על המגוון הביולוגי:

א. **התבחין המרחבי להשפעה ישירה על המגוון הביולוגי** – תכליתו לסייע לתאגיד לזהות אם מיקום פעילותה הקיימת במרחב, או מיקום פעילות חדשה מתוכננת, הוא בעל פוטנציאל להשפעה ישירה על המגוון הביולוגי. הסוגיה המרכזית המצויה בלבית התבחין שואלת אם פעילות התאגיד או חלק ממנה מבוצעת בשטח הפתוח (מחוץ לשטח בנוי או משפיעה עליו).

ב. **התבחין המגזרי (אופי הפעילות) להשפעה ישירה על המגוון הביולוגי** – תכליתו היא לזהות את המגזרים העסקיים והתעשייתיים שיש להם השפעה משמעותית על נושא המגוון הביולוגי. התבחין יוצא מתוך נקודת הנחה כי מגזרים מסוימים מתאפיינים בפעילות בעלת השפעה משמעותית יותר ממגזרים אחרים.

- **הרס וקיטוע שטחים פתוחים** – כל תאגיד שפעילותו כוללת הרס בתי גידול טבעיים או שטחים פתוחים, פגיעה בקרום הקרקע ובצומח הטבעי, שינוי משטר מים וניקוז טבעיים או קיטוע בין שטחים טבעיים ושטחים פתוחים – לרבות שלבי הקמת המיזם ותפעולו. למשל: סלילת כבישים ומסילות ברזל, בניו מחוץ לשטחי יישובים או אזורי תעשייה קיימים, הקמת שדות חקלאים בשטחים טבעיים, כרייה וחציבה והנחת תשתיות בשטחים פתוחים.
- **השפעת שוליים על שטחים פתוחים** – כל תאגיד שיוצר השפעת שוליים משמעותית על שטחים פתוחים. השפעות שוליים הן השפעות סביבתיות שהשפעתן חורגת משולי האזור שמתבצעת בו הפעילות. במסגרת השפעות שוליים נכללות סוגיות כגון זיהום אור, רעש, אבק, פסולת אורגנית, ריסוס וזיהום.

- **פגיעה ישירה בבעלי חיים ובצמחים** – כל תאגיד שיש בו פוטנציאל פגיעה ישירה בבעלי חיים ובצמחי בר, כגון דיג או הקמה ותפעול של טורבינות רוח.
- **יבוא והפצה של מינים פולשים** – כל תאגיד שמאפשר הכנסת מינים פולשים. מינים פולשים הם איום משמעותי על המגוון הביולוגי. חלק ממינים אלה מובאים בכוונת מכוון, ואז הם משמשים לצורכי נוי, לחקלאות, לאטרקציה תיירותית, לניסויים רפואיים וכן הלאה. מרבית המינים הפולשים מועברים ללא כוונה, כ"נוסעים סמויים", כחלק מכבודה אישית או מיבוא מסחרי.

ג. **תבחין שרשרת אספקה להשפעה עקיפה על המגוון הביולוגי** – השפעתם של תאגידים חורגת מגבולות הייצור או הפעילות הארגונית עצמה. כל חברה מפעילה ופועלת במסגרת שרשרת אספקה רחבה, בין-לאומית ולעתים דווקא בחוליות מוקדמות או מאוחרות יותר נמצא את לִבְת ההשפעה על המגוון הביולוגי. אגיד ששרשרת האספקה שלו כוללת רכיב משמעותי של פעילות העונה לאחד התבחינים, מן הראוי שיראה עצמו מחויב לפרוטוקול דיווח זה.

בירוא יער טרופי בבורנאו לצורך גידול דקלים להפקת שמן. הבירוא גורם להרס בתי הגידול של חיות רבות, ובהן האורנג-אוטן. שמן דקלים נמצא במוצריהן של חברות מזון וקוסמטיקה רבות. כשליש מצריכת השמן הצמחי העולמית היא של שמן דקלים / צילום: דייוויד גילברט (RAN), באדיבות PRORainforest Action Network, פליקר CC BY-NC 2.0

אינדיקטורים לדיווח

מסגרת הדיווח הישראלית להשפעה על המגוון הביולוגי (Israeli Biodiversity Reporting Protocol) היא מהלך שעדיין אינו מצוי במסגרת החובות החקוקות החלות על תאגידים ועל ארגונים אחרים. מהלך זה הוא תוצר תהליך עבודה משותף של החברה להגנת הטבע ושל המכון לאחריות תאגידית תוך קבלת הערות מהציבור ומגופי האסדרה הרלוונטיים. המסגרת המוצעת היא התמקדות מקומית בקודקס הרחב של הנחיות לדיווח לא פיננסי, הידועות כהנחיות ה-GRI (Global Reporting Initiative). מסגרת זו מתמקדת במיפוי הפעילות העסקית ביחס לשטחים (טבעיים או פתוחים) הידועים כרגישים מבחינה אקולוגית, ובזיהוי סוגי פעילויות שידועות כבעלות השפעה שלילית על המגוון הביולוגי. לדוגמה, מיקום של טורבינת רוח (שמוכרת כגורם שעלול לפגוע בבעלי כנף) במרחב הידוע כציר נדידה, מאפשר לזהות השפעה פוטנציאלית גם בלי סקר עופות מדוקדק בשטח.

ארבעת האינדיקטורים לדיווח הישראלי מבוססים על האינדיקטורים של ה-GRI (Global Reporting Initiative), אך מתאימים אותם לפרטיהם לפרקטיקה בישראל (טבלה 1). באופן כוללי, התהליך המוצע בהם הוא: ניהול, איתור מיקומים רגישים ותיאור מידת הפגיעה, ולאחר מכן תיאור אופן צמצום הפגיעה, שיקום ושחזור.

אנו מקווים כי מהלך זה, המגיע מארגוני הסביבה, יניע את התאגידים ואת משרדי הממשלה וגופי הסמך הרלוונטיים לאמץ ביתר רצינות את סוגיית ההגנה על המגוון הביולוגי הייחודי של ארצנו ולהציע מתווה ניהולי מפורט ליישום.

טבלה 1. האינדיקטורים הישראליים לדיווח על השפעה על המגוון הביולוגי

האינדיקטור הישראלי	אינדיקטור GRI מקביל
גישת ניהול - גישת ניהול המגוון הביולוגי בתאגיד, הממשל התאגידי לתחום זה האסטרטגיה הניהולית הכוללת ובכלל זה מחויבות למסגרות מקומיות ולמסגרות בין-לאומיות.	GRI Standards GRI 304: Biodiversity Management approach disclosures
מיפוי מרחבי - א. קרבה לשטחים מוגנים, למסדרונות אקולוגיים ולמרחבות אקולוגיות רגישות. ב. קרבה לאתרי מחיה של מינים רגישים.	GRI Standards 304-1 (EG4 - EN 11) GRI Standards 304-4 (EG4 - EN 14)
זיהוי פעילויות משפיעות - תיאור פעילויות, מוצרים או שירותים המשפיעים באופן משמעותי (ישיב או עקיף) על המגוון הביולוגי (בהתאם לשטחים או למינים שמופג בסעיף 1-1B).	GRI Standards 304-2 (EG4 - EN 12)
מניעה וצמצום נזק - תיאור הפעילויות שביצע התאגיד כדי לצמצם את הפגיעה במגוון הביולוגי.	
שיקום ושחזור - תיאור הפעילויות לשיקום, לשחזור ולאיזוש בנזי גידול או מינים בסכון.	GRI Standards 304-3 (EG4 - EN 13)

טבלה 1

האינדיקטורים הישראליים לדיווח על השפעה על המגוון הביולוגי